

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه رازی

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

گروه مدیریت ورزشی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی گرایش مدیریت ورزشی

عنوان پایان نامه

مقایسه محیط پرورش استعداد ورزشی در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی ، تیم
های منتخب آموزش و پرورش استان کرمانشاه

استاد راهنما:

دکتر بهرام یوسفی

نگارش:

علیرضا اسپری

اسفند ماه ۱۳۹۱

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه
متعلق به دانشگاه رازی است.

تقدیم بہ :

پدر و مادر عزیزم

و ہمسر مہربانم

با سپاس از زحمات استاد کراتقدر:

جناب آقای دکتر بهرام یوسفی

چکیده

تحقیقات اخیر نشان داده‌اند که یکی از فاکتورهای موثر در زمینه شناسایی و پرورش استعداد افراد محیط پرورش استعداد است. باتوجه به نتایج موفق کشورمان در رشته‌های انفرادی و ناموفق در رشته‌های تیمی هدف تحقیق حاضر مقایسه محیط پرورش استعداد در ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی، تیم‌های منتخب و کانون-های ورزشی آموزش و پرورش استان کرمانشاه بود. به همین منظور ۱۱۸ ورزشکار رشته‌های انفرادی و ۵۰ ورزشکار رشته‌های تیمی تیم‌های منتخب آموزش و پرورش استان کرمانشاه در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰، به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. از پرسشنامه محیط رشد استعداد ورزشی به عنوان ابزار پژوهش استفاده گردید. با استفاده از آمار توصیفی (میانگین، میانه ...) و استنباطی (t مستقل) داده‌ها در سطح معناداری ۰۵٪ و با نرم افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که بین دو گروه ورزشکاران انفرادی و تیمی در عامل تمرکز بررشد بلند مدت، آمادگی کیفی، درک ورزشکاران، محیط چالش برانگیز و اصول رشد بلند مدت تفاوت معنی داری وجود ندارد. اما بین دو گروه در عامل ارتباط موثر و شبکه حمایتی تفاوت معناداری وجود دارد و ورزشکاران رشته‌های تیمی امتیازات بالاتری را کسب کردند. این نتایج پیشنهاد می‌کند که احتمالاً محیط پرورش استعداد عامل تفاوت بین رشته‌های انفرادی و تیمی در وضعیت موجود ورزش ایران نیست و عوامل دیگری زمینه بروز تفاوت در جایگاه ورزش ایران را در رشته‌های انفرادی و تیمی در مسابقات مختلف فراهم کرده است. واژگان کلیدی: استعداد یابی، محیط پرورش استعداد، رشته‌های تیمی، رشته‌های انفرادی.

فصل اول : طرح تحقیق

۲	۱-۱-مقدمه:
۳	۲-۱- بیان مساله :
۴	۳-۱-اهمیت و ضرورت تحقیق :
۵	۴-۱-اهداف پایان نامه:
۵	۱-۴-۱-هدف کلی:
۵	۲-۴-۱-اهداف اختصاصی :
۶	۶-۱-قلمرو تحقیق:

فصل دوم: مروری بر ادبیات و پیشینه تحقیق

۹	۱-۲-مقدمه
۹	۱-۲-۲- تفاوت استعدادیابی با پرورش استعداد
۱۱	۲-۲-۲-پیش‌بینی موفقیت
۱۲	۳-۲-۲-فرآیند استعدادیابی
۱۵	۴-۲-۲-عامل سن
۱۸	۵-۲-۲-مدلهای استعدادیابی
۲۰	۶-۲-۲-معیارهای استعدادیابی
۲۱	۱-۶-۲-۲-ویژگیهای روانی
۲۲	۲-۶-۲-۲-ویژگیهای تکنیکی
۲۲	۳-۶-۲-۲-ویژگیهای فیزیولوژیکی
۲۳	۴-۶-۲-۲-ویژگیهای آنروپومتریکی
۲۳	۷-۲-۲-رویکرد چندبعدی در استعداد یابی
۲۴	۳-۲-۳-محیط پرورش استعداد:
۲۴	۱-۳-۲-تعامل بین طبیعت و تربیت
۲۵	۲-۳-۲-محیط پرورش استعداد ورزشی
۳۲	۴-۲-تیم سازی:
۳۲	۱-۴-۲-تعریف تیم
۳۳	۲-۴-۲-تیم سازی
۳۳	۱-۲-۴-۲-اهداف تیم سازی
۳۳	۳-۴-۲-مراحل شکل گیری تیم :
۳۶	۶-۲-پیشینه تحقیق
۳۶	۱-۶-۲-تحقیقات داخلی

- ۳۷ ..... ۲-۶-۲- تحقیقات خارجی
- ۴۰ ..... ۳-۶-۲- تحقیقات در زمینه محیط پرورش استعداد:
- ۴۴ ..... ۷-۲- نتیجه گیری

فصل سوم: روش شناسی

- ۴۷ ..... ۱-۳- مقدمه:
- ۴۷ ..... ۲-۳- طرح پژوهش:
- ۴۷ ..... ۳-۳- جامعه آماری:
- ۴۷ ..... ۴-۳- حجم نمونه:
- ۴۸ ..... ۶-۳- شیوه اجرای پرسشنامه ها:
- ۴۹ ..... ۷-۳- روش تجزیه و تحلیل دادهها:

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

- ۵۰ ..... ۱-۴- مقدمه
- ۵۰ ..... ۲-۴- توصیف دادهها
- ۵۴ ..... ۳-۴- تحلیل دادهها
- ۵۴ ..... ۱-۳-۴- تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها
- ۵۶ ..... ۲-۳-۴- فرضیه (۱)
- ۵۷ ..... ۲-۳-۴- فرضیه (۲)
- ۵۸ ..... ۳-۳-۴- فرضیه (۳)
- ۵۹ ..... ۴-۳-۴- فرضیه (۴)
- ۶۰ ..... ۵-۳-۴- فرضیه (۵)
- ۶۱ ..... ۶-۳-۴- فرضیه (۶)
- ۶۱ ..... ۷-۳-۴- فرضیه (۷)

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

- ۶۶ ..... ۱-۵- مقدمه:
- ۶۶ ..... ۲-۵- چکیده تحقیق:
- ۶۷ ..... ۳-۵- بحث و نتیجه گیری:
- ۷۱ ..... به طور کلی:
- ۷۲ ..... ۴-۵- پیشنهادات پژوهشی بر خاسته از تحقیق:
- ۷۲ ..... ۵-۵- پیشنهادات کاربردی:
- ۷۴ ..... منابع:

فصل اول

طرح تحقیق

۱- مقدمه:

یکی از ویژگی‌های مشترک ورزش، صنعت و علوم نظامی انتخاب افراد برای مشاغل ویژه‌ای است که به اجرای مناسب مهارت‌های حرکتی نیازمند است. فرایند انتخاب شامل پیش بینی است. در پیش بینی به عمل آمده انتظار می‌رود فرد انتخاب شده فعالیت مورد نظر را بهتر از فعالیت‌های دیگر و شاید بهتر از افراد دیگر اجرا کند. به عبارت دیگر، پیش بینی فرض می‌کند که فرد انتخاب شده فعالیت مورد نظر را بهتر از کسانی اجرا خواهد کرد که انتخاب نشده‌اند. اگر افراد مناسب، کارهای مناسب خود را انجام دهند، وقت و پول زیادی صرفه جویی خواهد شد و کارکنان از کارشان رضایت بیشتری خواهند داشت. در این موقعیت، بخش کلیدی فرایند پیش بینی، تکامل راه‌های مناسب برای سنجش توانایی‌های حرکتی داوطلبان و سپس هدایت کردن افراد انتخاب شده به کارآموزی و تمرین ورزش یا شغل مورد نظر است (مگیل^۱، ۱۹۹۸).

ورزش حرفه‌ای و مدرن امروز با مشخصه‌هایی چون آموزش، امکانات سخت افزاری، تبلیغات، مقوله‌های

اقتصاد ورزش و در نهایت سطح بالای مربیگری و هدایت ورزشکار برای مسابقات ورزشی شناخته می‌شود.

اما قبل از این همه موارد، آنچه مورد توجه قرار می‌گیرد نظام‌ها و روش‌های مدرن استعدادیابی است (پلتولا^۲، ۱۹۹۲).

محیط رشد استعداد‌های ورزشی، جنبه‌های مختلفی را در نظر می‌گیرد که در موفقیت در امر مدیریت استعدادها بسیار موثر هستند.

---

1 Magill
2 Peltola

۱-۲ بیان مساله :

تردیدی نیست که به همان گونه که شاگردان یک کلاس در درس ریاضی با هم تفاوت دارند و یکی براحتی قادر به حل یک مسئله و دیگری علی رغم تلاش بسیار زیاد از حل آن ناتوان است و یا به همان شکل که یک توانائی درک مفاهیم شعری و ادبی بیشتر و حافظه خوبی برای مطالب نظری دارد و دیگری علی رغم تلاش و صرف زمان مشابه و بلکه بیشتر نمی تواند قطعه شعری را در حافظه خود نگه دارد ، استعداد انسانها در فعالیتهای ورزشی نیز متفاوت است و باز تردیدی نیست که بخشی از تفاوتها ناشی از عوامل ذاتی و صفاتی است که محدوده و قلمرو پیشرفت حاصل از آموزش و تمرین را تعریف و تعیین می کند ، توانایی و ظرفیتهای افراد به تعبیر اشمیت تعیین کننده محدوده و قلمرویی است که افراد می توانند در اثر تمرین و آموزش پیشرفت کنند ، به همان شکلی که انجام هر فعالیت و موفقیت در آن مستلزم وجود قابلیتهای خاصی است ، هر رشته ورزشی نیز نیازمند کسب و حصول قابلیتهای خاصی است ، بنابر این بسیار بدیهی می نماید که از هر کس نمی توان توقع داشت قهرمان دو میدانی و یا شنا و یا کشتی شود ، هدایت استعداد برای رسیدن به اوج عملکرد بخصوص با سطح انتظاری در حد مسابقات بین المللی و جهانی فرایندی علمی و نظام مند است که بویژه از دهه ۱۹۷۰ مورد توجه کشورهایمانند آلمان شرقی و اتحادیه جماهیر شوروی سابق ، بلغارستان و رومانی بوده است.

شاید ساده انگارانه ترین فلسفه، تمرکز بر شناسایی، صرف زمان برای انجام تست و تلاش برای یافتن استعداد های ویژه باشد، کاری که می توان آن را جستجوی سوزن در انبار کاه دانست. پژوهش های انجام شده در سال های اخیر نشان داده که این روش را نمی توان پایدارترین یا حتی اخلاقی ترین روش موجود، به ویژه در سنین پایین به شمار آورد. پژوهشگران چاره ای دیگر اندیشیده اند و به جای شناسایی استعدادها، به رشد آنها همت گماشته اند. که با این کار محیط و شیوه ای که از طریق آن یک استعداد شکل می گیرد، به چالش کشیده می شود و مورد حمایت قرار می گیرد که عوامل حیاتی برای نیل به موفقیت می باشند (نوذری، ۱۳۸۸). محققین با تحقیق بر روی ۱۶ مربی کاملاً باتجربه در رشد استعداد ورزشی در ۱۳ رشته مختلف بریتانیا، پنج ویژگی عمومی یک برنامه پرورش استعداد را اینگونه معرفی کردند: ۱- اهداف و شیوه های بلند مدت، ۲- حمایت ها و همبستگی های گسترده، ۳- تاکید بر رشد مناسب و نه موفقیت اولیه، ۴- رشد اختصاصی و مداوم و ۵- رشد سیستماتیک همه جانبه نگر و یکپارچه (مارتیندال و همکاران، ۲۰۰۷).

در مطالعه رشد استعداد، تحقیقات در زمینه رشد ورزشکاران، به طور روشنی اهمیت زمینه ای را که در آن رشد استعداد اتفاق می افتد مشخص کرده است. محیط پرورش استعداد ورزشی به عوامل غیروراثتی اثرگذار بر رشد استعداد ورزشی افراد می پردازد.

از سوی دیگر تاریخچه حضور ایران در بازیهای ورزشی مهمی چون المپیک و بازیهای آسیایی نشان می دهد که میزان موفقیت ورزشکاران کشورمان در رشته های انفرادی بسیار بیشتر از رشته های تیمی بوده است. شناخت عوامل موثر در تفاوت آشکار در نتایج بین این رشته ها جهت برنامه ریزی های آینده ضروری است. یکی از عواملی که ممکن است در بروز نتایج ذکر شده موثر باشد تفاوت در پدیده استعداد یابی و یا از آن مهم تر تفاوت در محیط پرورش استعداد در رشته های انفرادی و تیمی باشد.

با توجه به اینکه در اهمیت محیط رشد استعداد ورزشی در تحقیقات مختلف مورد توجه قرار گرفته است (به عنوان مثال هنریکسن^۱ و همکاران، ۲۰۱۲)، تحقیق حاضر در پی "مقایسه محیط پرورش استعداد ورزشی در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی، تیم های منتخب آموزش و پرورش استان کرمانشاه" است.

۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق :

مربیان ورزش در سرتاسر دنیا تلاش دارند تا شناسایی قهرمانان هر رشته به صورت تصادفی، علاقه شخصی و خانوادگی نباشد بلکه با به کارگیری روشهای علمی و از طریق تعیین و اولویت بندی شاخصهای مختلف صورت گیرد، چرا که در این صورت علاوه بر صرفه جویی در وقت و هزینه، موفقیت بیشتری در رسیدن به اوج عملکرد ورزشی حاصل می شود (ایمانزاده، ۱۳۸۱). بررسی رکوردها و نتایج قهرمانان برتر و نخبه جهان مبین آن است که اکثریت رکوردها مربوط به آن دسته نظام های ورزشی است که دارای برنامه ای جامع، علمی و نظام مند برای تربیت ورزشکاران نخبه و سطح بالا هستند (ابراهیم و حلاجی، ۱۳۸۹).

در راستای توسعه ورزش قهرمانی کشور ما نیز از قاعده مستثنی نیست، قرابت یافته های علمی و دانش تجربی مربیان، شناسایی روشها و شیوه های استعدادیابی و بسط و گسترش چهارچوبهای عملیاتی در کشور ما ضرورتی اجتناب ناپذیر است. با این حال بنظر می رسد دشواریهایی نیز در این مسیر وجود دارد، کمبود یا فقدان تحقیقات و نبود نظامی هماهنگ برای شناسایی و پرورش استعدادها، سنتی بودن روشهای آموزش و

---

1 Henriksen

تربیت ورزشکار یکی از مشکلات اصلی در این مسیر است. باید اذعان نمود شناسایی استعدادها تنها یک مرحله از توسعه ورزش قهرمانی می باشد و پرورش استعدادها نیز جزء مکمل و تکمیل کننده این موضوع است، چه بسا استعداد هایی که به دلیل عدم دانش لازم هدر می روند، از طرف دیگر روند تکوینی توسعه استعدادها در افراد، نوسانات در آهنگ رشد و تغییرات اجتناب ناپذیر افراد در دوران رشد و بلوغ، تعامل بین ظرفیتهای افراد با شیوه های آموزش می تواند موضوع استعداد یابی را تحت شعاع خود قرار دهد (قراخانلو، ۱۳۸۱).

تحقیق حاضر در کمک به مربیان و ورزشکاران برای جلوگیری از اتلاف وقت و انرژی و حصول هرچه سریع تر موفقیت و کسب مدال در میداين بزرگ بسیار مفید می باشد و از آنجایی که کشور ایران با توجه به استعداد های بالقوه فراوان در برخی رشته ها در سطح جهانی حرفی برای گفتن نداشته است همین امر نیاز به انجام کار علمی و پایه ای و افزایش دانش مربیان را بیش از پیش ضروری تر نموده است و لازم است نه تنها در زمینه شاخص های آنروپومتریکی و فیزیولوژیکی بلکه در سایر زمینه های محیط رشد استعدادها نیز تحقیقات گسترده ای انجام گیرد و علاوه بر شناسایی استعدادها به رشد آنها همت گمارده شود زیرا محیط و شیوه ای که از طریق آن یک استعداد شکل می گیرد، به چالش کشیده می شود و مورد حمایت قرار می گیرد که از عوامل حیاتی برای نیل به موفقیت می باشند.

۱-۴- اهداف پایان نامه:

۱-۴-۱- هدف کلی: مقایسه محیط پرورش استعداد ورزشی در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی، تیم های منتخب آموزش و پرورش استان کرمانشاه.

۱-۴-۲- اهداف اختصاصی:

باتوجه به اینکه اهداف اختصاصی از اهداف کلی نشأت می گیرند اهداف اختصاصی این تحقیق عبارتند از:

- توصیف و مقایسه وضعیت محیط پرورش استعداد در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی
- توصیف و مقایسه عامل تمرکز بر رشد بلند مدت در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی
- توصیف و مقایسه عامل آمادگی کیفی در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی
- توصیف و مقایسه عامل ارتباط موثر در رشته های تیمی و انفرادی
- توصیف و مقایسه عامل درک ورزشکاران در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی

- توصیف و مقایسه عامل شبکه حمایتی در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی
- توصیف و مقایسه عامل محیط چالش برانگیز در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی
- توصیف و مقایسه عامل اصول رشد بلند مدت در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی

۵-۱ فرضیه ها (در صورت لزوم) یا سوال های تحقیق :

- ۱- بین عامل تمرکز بر رشد بلند مدت در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۲- بین عامل آمادگی کیفی در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۳- بین عامل ارتباط در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۴- بین عامل درک ورزشکار در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۵- بین عامل شبکه حمایتی در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۶- بین عامل محیط چالش برانگیز و حمایتی در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۷- بین عامل اصول رشد بلند مدت در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی تفاوت معنی داری وجود دارد.

۶-۱- قلمرو تحقیق:

تحقیق حاضر از نظر زمانی در سال ۱۳۹۱ و از نظر مکانی در میان دانش آموزان منتخب ورزشی در مقطع متوسطه سازمان آموزش و پرورش استان کرمانشاه صورت گرفته است.

۷-۱ اصطلاحات و تعاریف:

برنامه های شناسایی استعداد^۱: فرایندهایی که در پی شناسایی ورزشکارانی هستند که قابلیت نخبگی را دارند، اما در حال حاضر در ورزش مورد سؤال محقق مشغول به فعالیت نیستند، به عنوان برنامه های شناسایی استعداد قلمداد میشوند (لمینک^۲ و همکاران، ۲۰۰۴)

1 Talent Detection (TD) Programs
2 Lemmink

برنامه‌های استعدادیابی^۱: فرایندهایی که فقط قابلیت شرکت کنندگان فعلی در یک ورزش خاص را برای رسیدن به سطح نخبگی مورد ملاحظه قرار میدهند، برنامه‌های استعدادیابی خوانده میشوند(همان منبع).

محیط استعدادیابی ورزشی: عوامل غیروراثتی اثرگذار بر رشد استعداد ورزشی افراد می باشد در تحقیق حاضر بر اساس پرسشنامه محیط رشد استعداد ورزشی که توسط مارتیندال^۲ و همکاران(۲۰۱۰) طراحی شده است، عوامل زیر جزء محیط استعدادیابی ورزشی قرار می گیرند: ۱- تمرکز بر رشد بلند مدت، ۲- آمادگی کیفی^۳، ۳- عامل ارتباط موثر، ۴- درک ورزشکاران^۴، ۵- شبکه حمایتی، ۶- محیط چالش برانگیز و ۷- اصول رشد بلند مدت.

دانش آموزان ورزشکار نخبه: دانش آموزانی کسانی که دارای ویژگیهایی برتر از سایر دانش آموزان در یک رشته ورزشی خاص هستند. در تحقیق حاضر کلیه دانش آموزانی که عضو تیمهای ورزشی منتخب آموزش و پرورش استان کرمانشاه بودند به عنوان دانش آموزان ورزشکار نخبه در نظر گرفته شدند.

---

1 Talent Identification (TI) Programs

2 Martindall

3 quality preparation

4 understanding the athlete

فصل دوم:

مروری بر ادبیات و پیشینه تحقیق

۲-۱- مقدمه

در این فصل ملاحظات و عوامل مرتبط با فرایند استعدادیابی و پیش بینی عملکرد ورزشکاران بحث و بررسی می‌شوند، مروری بر ادبیات تحقیق در زمینه استعدادیابی و اندازه‌گیری عملکرد در ورزشکاران صورت می‌گیرد در ادامه ضمن بررسی برخی تحقیقات صورت گرفته در زمینه استعدادیابی در داخل و خارج از کشور، به مبحث محیط پرورش استعداد پرداخته می‌شود و برخی تحقیقات صورت گرفته در این زمینه ذکر می‌شوند. در پایان نیز مبحث ساختن تیم مورد بررسی قرار می‌گیرد تا تفاوت آن با کار انفرادی مشخص شود.

۲-۲- تفاوت استعدادیابی با پرورش استعداد

استعداد کیفیت یا جوهره‌ایست که یک فرد یا گروهی از افراد دارا هستند و آن‌ها را از دیگر افراد جدا می‌سازد، این کیفیت یا جوهره خاص معمولاً به یک موضوع خاص اشاره دارد. اگرچه موضوع استعدادیابی یک موضوع به طور فزاینده پیچیده شده است، اما هدف آن به سادگی بیان شده است: اعمال یک سیستم که می‌تواند به درستی ورزشکارانی را که احتمال بیشتری دارد تا در ورزش موفق شوند شناسایی کند (وودمن^۱، ۱۹۸۵). تلاش برای پیدا کردن استعدادها با استفاده از «انتخاب طبیعی» تا عملکرد یک فرد را با دیگر افراد در سن مشابه، محدودیت‌های آشکاری دارد. چونکه اثرات تعامل بین ژنتیک، بالیدگی، و تمرین را در نظر نمی‌گیرد و اغلب شامل ارزیابی فردی است.

از یک دیدگاه معاصرتر، پلتولا^۲ (۱۹۹۲) استعدادیابی را فرایندی که از طریق آن کودکانی تشویق می‌شوند تا در ورزشی که برپایه آزمون پارامترهای خاص، احتمال بیشتری دارد در آن موفق شوند، شرکت کنند، تعریف کرد. این پارامترهای مشخص شده است که با در نظر گرفتن سطح کنونی آمادگی و بلوغ کودک، می‌تواند عملکرد آینده او را پیش‌بینی کند. راسل^۳ (۱۹۸۹) از استعدادیابی فراتر رفت و و پیشنهاد کرد که

---

1 Woodman
2 Peltola
3 Russell

از دیدگاه علمی پیگیری برتری‌ها در محیط ورزش به چهار مرحله کلیدی تقسیم‌بندی می‌شود: کشف^۱، انتخاب^۲، شناسایی^۳ و رشد^۴.

کشف استعداد به اکتشاف پارامترهای بالقوه در میان افرادی اشاره دارد که در حال حاضر در رشته مورد نظر مشغول فعالیت نیستند (ویلیامز & ریلی^۵، ۲۰۰۰).

به عقیده ساملا و رگنیر^۶ (۱۹۸۳) کشف استعداد به فرایندی اشاره دارد که یک پیش‌گویی بلندمدت صورت می‌گیرد یک فرد خاص مشخصات لازم برای رسیدن به برتری در یک ورزش خاص را دارد. انتخاب استعداد به فرایند مداوم شناسایی افرادی اشاره دارد که در حال حاضر در آن رشته مشغول فعالیتند و نشان می‌دهد که سطوح پیش‌نیاز برای اینکه به سطوح بالای عملکرد برسند را دارا هستند (ویلیامز & ریلی^۷، ۲۰۰۰).

فرایند انتخاب شامل انتخاب تکالیف خاص در یک رشته ورزشی خاص و استفاده از عملکرد در آن تکالیف خاص به عنوان شاهدهی برای میزان موفقیت در آینده می‌باشد.

شناسایی استعداد به فرایند تشخیص پتانسیل بالقوه برای تبدیل شدن به یک بازیکن نخبه در میان بازیکنان کنونی اشاره دارد. تین فرایند مستلزم پیش‌بینی عملکرد در طول زمان از طریق اندازه‌گیری شاخص‌های جسمانی، فیزیولوژیک، روانشناختی و جامعه‌شناختی به علاوه مهارت‌های تکنیکی می‌باشد (ویلیامز و ریلی، ۲۰۰۰).

رشد استعداد اشاره به این نکته دارد که برای بازیکنان محیط یادگیری مناسب فراهم شده است و بنابراین آن‌ها فرصت دارند تا استعداد خود را بشناسند (ویلیامز و ریلی، ۲۰۰۰). پیشرفت از سطح مبتدی به ورزش حرفه‌ای در ورزش‌های تیمی نسبت به ورزش‌های انفرادی که در آن‌ها سنجش عملکرد به طور مجرد و عینی امکان‌پذیر است پیچیده‌تر می‌شود (ریلی و ویلیامز، ۲۰۰۳). مطالعات بسیاری اقدام به بررسی ویژگی‌های آنتروپومتریک، فیزیولوژیک، روانی و تکنیکی ورزش‌های انفرادی نموده‌اند (سانز لوپز^۸ و همکاران، ۲۰۰۵؛ ثلول^۹ و همکاران، ۲۰۰۶؛ جانگک^{۱۰} و همکاران، ۲۰۰۰). در بیشتر ورزش‌های انفرادی با اندازه‌گیری یک

---

1 Detection,

2 selection,

3 identification

4 development

5 Williams & Reilly

6 Salmela and Regnier

7 Williams & Reilly

8 Saenz-Lopez

9 Thelwell

10 Junge

دسته از این عوامل می‌توان اقدام به شناسایی استعدادها نمود اما ورزش‌های تیمی برای دستیابی به این مهم ناگزیر از رویکردی چندبعدی هستند.

۲-۲-۲- پیش‌بینی موفقیت

دستیابی یا عدم دستیابی فرد به قابلیت‌های وجودی خود بستگی به عوامل متعددی از جمله انگیزش، تمرین، استفاده از فرصت‌ها و غیره دارد.

بنابراین برای پیش‌بینی موفقیت یک فرد در آینده در نظر گرفتن عوامل مذکور حیاتی است، ضمن اینکه توجه به دو مورد ذیل نقش مهمی در بالا بردن دقت این پیش‌بینی دارد. اول اینکه، پیش‌بینی برای موفقیت در یک مهارت حرکتی بستگی به شناسایی و ارزیابی توانایی‌های زیربنایی مورد نیاز فرد برای انجام موفقیت آمیز آن مهارت دارد. بنابراین اولین قدم در فرایند تحلیل تکلیف، شناسایی توانایی‌های تشکیل دهنده مهارت هدف است. این امر از طریق انجام آزمون‌های توانایی امکانپذیر است. دومین مورد، اعتبار و پایایی آزمون‌های توانایی است. اگر آزمون فاقد این دو مشخصه باشد احتمالاً امر پیش‌بینی از دقت لازم برخوردار نخواهد بود. در این مورد تلاش‌های زیادی انجام گرفته و آزمون‌هایی تحت عنوان «آزمون‌های غربالی»^۱ توسعه یافته‌اند که مجموعه‌ای از آزمون‌های توانایی هستند که در صنعت و ورزش مورد استفاده قرار می‌گیرند. برای مثال در زمینه ورزش، لندینگ^۲، بوچر^۳ و وانگ^۴ (۱۹۸۶) انجام آزمون‌های توانایی را در ورزش برای رشته تیراندازی تیراندازی با کمان بکار بردند. آنها به این نتیجه رسیدند که کسانی که در تمرینات این رشته ورزشی شرکت می‌کنند باید دارای توانایی‌های بدنی، ادراکی- حرکتی و روانی باشند. آنها با بکار بردن مجموعه‌ای از آزمون‌های بدنی و روانی در حدود ۱۸۸ تیرانداز آماتور نشان دادند کسانی که دارای شاخص‌هایی چون قدرت نسبی پای بیشتر، درصد چربی کمتر، زمان واکنش سریعتر، ادراک عمق بهتر، توانایی تصویرسازی بهتر، اعتماد به نفس بیشتر بودند نمرات عملکردی بالاتری داشتند (مگیل، ۱۹۹۸).

اما به نظر می‌رسد که اجرای امر پیش‌بینی به دلایلی مشکل یا تقریباً دست نیافتنی است. اول اینکه، توانایی‌های ذاتی انسان بخوبی شناخته نشده‌اند. علیرغم کارهای انجام گرفته توسط فلیشمن و همکارانش، تحقیقات مربوط به تفاوت‌های فردی چندان گسترده‌گی ندارند و توانایی‌های شناخته شده از لحاظ فرایندهای زیربنایی فیزیولوژیکی یا روانشناختی خیلی خوب درک نشده‌اند. دوم اینکه علیرغم شناخت توانایی‌های

1- Screening Tests
2. Landing
3. Bouteher
4- Wang

زیربنایی یک فعالیت خاص، تحقیقات ضروری برای توسعه و ساخت آزمونهای توانایی انجام نشده‌اند. ساخت آزمونها فرایند طولانی مدتی بوده که در آن نوع آموزش به آزمودنی‌ها، روش نمره‌گذاری و ترکیب وسایل می‌تواند بر آزمون اثرگذار باشد. سومین مشکل مربوط به گستردگی توانایی‌های انسان است. در واقع در یک شغل یا مهارت خاصی، توانایی‌های زیادی مشارکت دارند و لذا برای پیش‌بینی موفقیت نیاز به اندازه‌ای می‌باشد که اکثریت آنها را دربرگیرد. به هر حال انجام تحقیقات در این زمینه به دلایلی بسیار با ارزش است. اول اینکه، افراد طبیعتاً از اینکه به شغلی هدایت شوند که توانایی آنها داشته باشند، رضایت خاطر بیشتری خواهند داشت و دوم اینکه، کارآیی مؤسسه یا سازمان افزایش یافته و از شمار حوادث و خسارات کاسته می‌شود (اشمیت و لی^۱، ۱۹۹۹).

از گذشته تا کنون تلاشهای زیادی در این زمینه صورت گرفته و موفقیت‌هایی نیز حاصل شده‌اند. در ادامه مشاهده می‌شود که چگونه فرایند استعدادیابی از اولین سال‌های تولد خود تا کنون توسعه یافته و بارها پالایش شد تا به شکل امروزی رسید.

۲-۲-۳- فرآیند استعدادیابی

پژوهشگران در حیطه‌های مختلف از ورزش گرفته تا هنر تا تعلیم و تربیت، همواره کوشیده‌اند به شیوه‌ای دست یابند تا بهترین‌ها را در حیطه تخصصی خود کشف کنند. به گفته بلوم فیلد^۲، فرایند استعدادیابی و تأمین سخت افزارها و نرم افزارهای مورد نیاز برای تعلیم و پرورش ورزشکاران نخبه به منظور شرکت در مسابقات منطقه‌ای، قاره‌ای و جهانی موضوعی است که نمی‌توان به آن بی‌اعتنا بود. با این حال، پیدا کردن موثرترین و پرکاربردترین روش استعدادیابی بسیار پیچیده بوده و از مدت‌ها پیش دغدغه محققین بوده است. در اواخر دهه ۱۹۶۰ و اوایل ۱۹۷۰ بسیاری از کشورهای شرق اروپا متوجه ضعف برنامه‌های سنتی استعدادیابی شده و به توسعه روش‌هایی روی آوردند که با شواهد و تئوری‌های علمی حمایت می‌شدند (بومپا، ۱۹۹۹).

نتیجه حیرت‌انگیز بود. ۸۰ درصد از مدال‌آوران کشور بلغارستان در بازی‌های المپیک ۱۹۷۶ حاصل یک فرایند استعدادیابی گسترده بودند. نتایج مشابهی بوسیله ورزشکاران آلمان شرقی و رومانی در المپیک‌های ۱۹۷۲، ۱۹۷۶ و ۱۹۸۰ به نمایش درآمد. همگان به این اعتقاد رسیدند که این موفقیتها حاصل فرایندهای انتخاب علمی آنها در اواخر دهه ۱۹۶۰ بوده است (بومپا، ۱۹۹۴).

---

1 Schmidt , Lee
2. Bloomfield